

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
(повне найменування закладу вищої освіти)
географічний

(назва інституту/факультету)
Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту
(назва кафедри)

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

Загальні суспільно-географічні закономірності світу

(вказати назву навчальної дисципліни (іноземною, якщо дисципліна викладається іноземною мовою))

вибіркова

(вказати: обов'язкова)

Освітньо-професійна програма Середня освіта (Географія)
(назва програми)

Спеціальність 014.07 Середня освіта (Географія),
(вказати: код, назва)

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка,
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти другий магістерський
(вказати: перший (бакалаврський)/другий (магістерський)/третій (освітньо-науковий))

географічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на яких мовах читається дисципліна)

Розробник: __ Ємчук Тетяна Володимирівна, к.г.н., асистент кафедри економічної географії та екологічного менеджменту (вказати авторів (викладач (ів)), їхні посади, наукові ступені, вчені звання)

Профайл викладача (-ів)

Контактний тел. 0508561452

E-mail: t.iemchuk@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle

Консультації

Зазначте формат і розклад проведення консультацій

Очні консультації: четвер 18.00-19.00

Онлайн-консультації: вівторок 9.00-10.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Дисципліна – “Загальні суспільно-географічні закономірності світу» має на меті надання здобувачам основоположних знань про суспільно-географічні закономірності світу, про світосистему як результат і процес формування глобальної єдності в системі «суспільство-природа», про взаємозв'язок демографічних процесів та рівня соціально-економічного розвитку країни; про світові ринки в період глобалізації та взаємозв'язок, і політичні взаємодії територій і географічних місць в геопросторі.

2. **Мета** даного курсу полягає в опануванні здобувачами навичками здійснення просторово-територіального аналізу суспільно-географічних закономірностей, явищ і процесів, просторової організації суспільства, виділення чинників і пояснювання демографічних процесів, світових ринків у період глобалізації, політичних взаємодій тощо.

Основні переваги і доцільність вивчення даної дисципліни наступні:

- вивчити основні поняття й категорії дисципліни;
- ознайомитись з головними законами і закономірностями геопросторової організації суспільства;
- висвітлити суть та зміст глобальної економіки та її сучасну просторову організацію;
- визначити демографічні особливості соціально-географічних процесів у різних сферах;
- розкрити сутність та особливості міжнародного територіального поділу праці;
- визначити географічні складники політичної географії.

3. Пререквізити.

4. **Результати навчання.** Формування результатів навчання ґрунтується на визначених освітньо-професійною програмою компетентностях, при врахуванні їх сформованості залежно від освоєних раніше чи суміжно подібних дисциплінах та виконанні завдань з професійної діяльності згідно кваліфікації.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати:**

- основні терміни і поняття з курсу;
- визначення понять «географічний простір», «світосистема»;
- причини демографічних явищ, просторові відмінності показників природного й механічного руху, вплив конфесійної, етнічної, соціальної структури населення на процеси відтворення і міграції;
- складові міжнародної науково-технологічної сфери, системи виробництва, міжнародної валютно-фінансова системи, сучасних транспортно-логістичних систем, форми світового ринку;
- роль окремих країн у міжнародному територіальному поділі праці та світові зовнішньоекономічні зв'язки;
- закономірності розміщення, географію та сучасний стан розвитку різних галузей виробничої та соціальної сфер;
- приклади застосування різновидів «сили» (економічної, мілітарної, «м'якої» або «смарт-сили») в геополітичних протистояннях.

вміти:

- аналізувати загальні суспільно-географічні закономірності та особливості регіональної диференціації та перебігу економічних і соціальних процесів в світі;
- аналізувати процеси територіальної диференціації господарства;
- пояснювати особливості та виявляти чинники територіального поширення та геопросторової організації соціально-географічних явищ та процесів на основі картографічної або статистичної інформації різного просторового рівня;
- проводити аналіз та оцінку чинників, що визначають рівень розвитку розміщення галузей світового господарства знаходити інформацію про сучасний стан окремих виробництв і ринків;

- оцінювати процеси, що відбуваються у світі на сучасному етапі глобалізації, транснаціоналізації та інтеграції;
- характеризувати суспільно-географічне положення певної території за видами та рівнями життєдіяльності суспільства, оцінювати його якісно та кількісно;
- орієнтуватися в потоці соціально-географічної інформації.

Програмні компетенції

Загальні компетенції: здатність до формування світогляду, розуміння принципів розвитку суспільства.

Фахові компетенції: здатність показувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу Землі як природноантропогенної системи. Здатність застосовувати сучасні теоретичні основи географії та позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах.

Програмні результати навчання: формувати світогляд, розуміти принципи розвитку суспільства. Застосовувати сучасні теоретичні основи географії та позакласної роботи в загальноосвітніх навчальних закладах. Застосовувати базові знання з природничих і суспільних дисциплін, інформаційних технологій при навчанні географії.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	5-й	10	3	90	15	15			60		залік
Заочна	5-й	10	3	90							

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						Заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Змістовий модуль 1. Суспільно-географічні закономірності світу. Географічний простір													
Тема 1. Суспільно-географічні процеси і явища, відношення та зв'язки	6	1	1	-	-	4							
Тема 2. Світосистема: сутність і функціонально-компонентний склад.	6	1	1	-	-	4							
Тема 3. Географічний простір, його системоутворювальна роль та характеристики	6	1	1			4							

Разом за змістовим модулем 1	18	3	3			12							
Змістовий модуль 2. Демографічні процеси у світосистемі													
Тема 1. Динаміка чисельності населення світу	6	1	1	-	-	4							
Тема 2. Особливості демографічної політики	6	1	1	-	-	4							
Тема 3. Міграційні процеси	6	1	1	-	-	4							
Тема 4. Географія рівнів соціального розвитку і якості життя в територіальному вимірі	6	1	1			4							
Тема 5. Географія соціально-культурного розвитку в географічному вимірі	6	1	1			4							
Тема 6. Демографічні чинники розвитку економіки та спеціалізації країн. Демографічні прогнози	6	1	1			4							
Разом за змістовим модулем 3	36	6	6			24							
Змістовий модуль 3. Глобальна економіка. Політична географія та геополітика													
Тема 1. Сучасна глобальна економіка та її компоненти.	6	1	1			4							
Тема 2. Первинний сектор економіки. Просторова організація сільського господарства.	6	1	1			4							
Тема 3. Вторинний сектор економіки. Міжнародний ринок товарів	6	1	1			4							
Тема 4. Третинний сектори економіки. Сучасні транспортно-логістичні системи.	6	1	1			4							
Тема 5. Зміст і складники політичної географії.	6	1	1			4							
Тема 6. Геополітика та її складові	6	1	1			4							
Разом за змістовим модулем 3	36	6	6			24							
Усього годин	90	15	15			60							

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Місце. Географічне положення. Геопростір	2
2	Суспільно-географічні процеси	2
3	Закони народонаселення	1
4	Міста. Урбанізація	2
5	Населення та його духовна життєдіяльність.	1
6	Природне середовище у життєдіяльності суспільства.	1
7	Основи територіальної організації суспільства. Територіальний поділ праці	1
8	Господарство. Структура та спеціалізації господарства	1
9	Світові економічні системи	1
10	Географічний простір і кордони. Основні поняття політичної карти світу.	1
11	Становлення та розвиток світових комунікацій.	1
12	Геополітичні моделі світу.	1
	Всього	15

Тематика індивідуальних завдань	
1	Динаміка чисельності населення світу.
2	Відтворення населення світу.
3	Сімейна, соціальна і професійна структура, зайнятість населення світу.
4	Расовий, мовний та етнічний склад населення світу.
5	Релігійний склад населення світу.
6	Розміщення населення світу.
7	Сільське і міське населення світу.
8	Географія світових міграцій.
9	Статеві-вікова структура населення світу.
10	Агрокліматичні ресурси світу.
11	Земельні та ґрунтові ресурси світу.
12	Водні, біологічні та рекреаційні ресурси світу.
13	Ресурси Світового океану та їх роль у житті людства.
14	Паливно-енергетичні ресурси.
15	Рудні корисні копалини.
16	Нерудна хімічна і будівельна сировина.
17	Територіальні поєднання природних ресурсів.
18	Сучасна галузева структура світового господарства.
19	Сутність та характерні риси науково-технічної революції. Світове господарство в період НТР.
20	Суть поняття “світове господарство”, еволюція світового господарства.
21	Географія промисловості країн світу: галузева і територіальна структура, тенденції розвитку.
22	Вугільна промисловість світу.
23	Нафтова і газова промисловість світу.
24	Світова електроенергетика.
25	Географія міжнародного туризму.

* ІНДЗ – для змістового модуля, або в цілому для навчальної дисципліни за рішенням кафедри (викладача).

6. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Форми поточного контролю при вивченні дисципліни «Загальні суспільно-географічні закономірності світу»: тестові завдання, захист ІНДЗ.

Контроль виконаних за бажанням студентів ІНДЗ, як додаткових (необов'язкових для виконання всіма студентами) завдань, здійснюється шляхом оцінювання у процесі усного індивідуального захисту у формі бесіди при поданні викладачу всіх необхідних матеріалів (презентацій, тез виступів, рефератів тощо).

Формою підсумкового контролю є залік, який враховує результати поточного контролю, наявні результати виконання ІНДЗ та результати власне самого екзамену.

Засоби оцінювання

Засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання з дисципліни «Загальні суспільно-географічні закономірності світу»:

- модульне тестування;
- реферати як форма ІНДЗ;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах (при наявності);

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Головним критерієм успішного освоєння дисципліни «Загальні суспільно-географічні закономірності світу» є досягнення студентом мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом освоєння навчальної дисципліни

Для оцінювання результатів освоєння дисципліни студентом використовується нижче зазначена числова (рейтингова) шкала.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Підсумкова оцінка (оцінка за залік) з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності та за виконані ІНДЗ. Максимальна кількість балів (рейтингова оцінка) становить 100 балів і є сумою оцінок, які може отримати студент за два змістовні модулі (модульне тестування та оцінювання виконаних практичних робіт) – 60 балів та підсумковий екзаменаційний модуль - 40. Додатково студент може отримати до 30 балів за виконання ІНДЗ. Підсумкова оцінка за залік виставляється за сумою всіх отриманих балів згідно зазначеної шкали оцінювання.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота															Залік	Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2						Змістовий модуль № 3							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15		
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40	100

7. Рекомендована література Базова

1. Алисов Н. В. Экономическая и социальная география (общий обзор) / Н. В. Алисов, Б. С. Хорев. - М.: Гардарики, 2000. - 704 с.
2. Безуглий В. В. Регіональна економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / В. В. Безуглий, С. В. Козинець. - К.: Видавничий центр „Академія”, 2003. - 688 с.
3. Безуглий В. В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: навч. посіб. / В. В. Безуглий. - К.: ВЦ “Академія”, 2005. - 704 с.
4. Блій Г. Географія : світи, регіони, концепти / Г. Блій, Л. Муллер, О. І. Шаблій. - К: Знання, 2004. - 740 с.
5. Вступ до економічної і соціальної географії / А. П. Голиков, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. - К.: Либідь, 1996. - 320 с.
6. Географія світового господарства : навч. посіб. / за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. - К.: Знання, 2010. - 675 с.
7. Географія світового господарства (з основами економіки): навч. посіб. / Я. Б. Олійник та ін.; за ред. Я. Б. Олійника, І. Г. Смирнова. - К.: Знання, 2011. - 640 с.
8. Гладкий Ю. Н. Экономическая и социальная география мира / Ю. Н. Гладкий. - М. : ВЛАДОС, 2001.-400 с.
9. Голиков А. П., Олійник Я. Б., Степаненко А. В. Вступ до економічної і соціальної географії. Підручник. - К.: Либідь, 1997. - 320 с.
10. Економіка зарубіжних країн: підручник / А. С. Філіпенко, В. А. Вергун, І. В. Бураківський та ін. - К.: Либідь, 1996. - 416 с.
11. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн / за ред. Є. П. Качана. - Тернопіль, 1997. - 200 с.
12. Економічна і соціальна географія світу: навч. посібник / за ред. С. П. Кузика. - Львів: Світ, 2002. - 672 с.
13. Кузик С. Економічна і соціальна географія Америки: навч. посібник / С. Кузик, М. Книш. - Львів: Світ, 1999. - 300 с.
14. Максаковский В. П. Географическая картина мира : в 2-х кн. / В. П. Максаковский. - Кн. 1: Общая характеристика мира. - М. : Дрофа, 2004. - 496 с.
15. Пістун М. Д. Основи теорії суспільної географії: навч. посіб. / М. Д. Пістун. - К.: Вища шк., 1996.-231 с.
16. Родионова И. А. Учебное пособие по географии. Политическая карта мира. Родионова И. А. Промышленность мира: территориальные сдвиги во 2-й половине XX в. / И. А. Родионова. - М.: Московский лицей, 2002. - 271 с.
17. Родионова И. А. Экономическая география: учебно-справочное пособие / И. А. Родионова, Т. М. Бунакова. - М.: Московский лицей, 2003. - 496 с.
18. Современная география мирового хозяйства: пособие для учителей / под ред. М. С. Розина. -М.: Просвещение, 1977. - 288 с.
19. Социально-экономическая география зарубежного мира / под ред. В. В. Вольского. - 2-е изд., испр. - М.: Дрофа, 2003. - 560 с.
20. Соціально-економічна географія світу / за ред. Кузика С. П. Тернопіль : Підручники і посібники, 1998. - 256 с.
21. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії: навч. посібник / О. Г. Топчієв. - Одеса: Астропринт, 2009. 544 с.

22. Шишов С. С. Экономическая география и регионалистика / С. С. Шишов. М. : Финстатинформ, 1998. - 159 с.

23. Экономическая, социальная и политическая география мира. Регионы и страны / под ред. С. П. Лаврова. -М.: Гардарики, 2002. - 928 с.

7.2. Допоміжна

1. Алаев Э. Б. Экономико-географическая терминология / Э. Б. Алаев. - М.: Мысль, 1977. - 198 с.
2. Алаев Э. Б. Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь / Э. Б. Алаев. - М.: Мысль, 1983. - 350 с.
3. Брук С. И. Население мира: Этнодемографический справочник / С. И. Брук. - М.: Наука, 1986.-827 с.

4. Вокруг света: Географическая энциклопедия для юных читателей. - Нью-Йорк: Ларусс Кингфишер Чэмберс Инк, 1995. - 640 с.

5. Все страны мира. Энциклопедический справочник / автор-сост. Родин И. О., Пименова Т. М. -М.: Вече, 2002.-560 с.\

6. География мирового хозяйства. Часть I / под ред. Б.Н. Зимина. - М.: Изд-во Рос. открыт, унта, 1992. - 160 с.

7. География мирового хозяйства. - М. : Моек, лицей, 1996. - 159 с.

8. Голиков А. П. География мирового хозяйства / А. П. Голиков, Ю. П. Грицак, Н. А. Казакова, В. П. Сидоров ; под ред. А. П. Голикова. - К. : Центр навч. л-ри. 2008. 192 с.

9. Дронов В. П. Экономическая и социальная география: справочные материалы / В. П. Дронов, В. П. Максаковский, В. Я. Ром. - М.: Просвещение, 1994. - 208 с.

10. Качан Є. П. Розміщення продуктивних сил зарубіжних країн : навч. посіб. / Є. П. Качан, М. О. Ковтонюк, М. О. Петрига. - Тернопіль, 1993. -518 с.

11. Липец Ю. Г. География мирового хозяйства: учеб. пос. / Ю. Г. Липец, В. А. Пуляркин, С. Б. Шлихтер. - М.: ВЛАДОС, 1999. - 400 с.

12. Луцишин П. В., Клімонт Д., Луцишин Н. П. Територіальна організація суспільства (основи теорії): навч. посіб. / П. В. Луцишин Д. Клімонт, Н. П. Луцишин. - Луцьк: РВВ "Вежа" Волин, держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. - 334 с.

13. Масляк П. О. Словник-довідник учня з економічної і соціальної географії світу / П. О. Масляк, Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. - К.: Лібра, 1996. - 328 с.

14. Мироненко Н. С. Введение в географию мирового хозяйства: Международное разделение труда / Н. С. Мироненко. - М.: Аспект-Пресс, 2006. - 253 с.